चरण ‘क’ को व्याख्यान ०४।

व्याख्यान ०४

मानव यन्त्रका सात केन्द्रहरू

यस व्याख्यानका उद्देश्यहरू यी हुन्:

- हामीभित्र कुन–कुन केन्द्रहरू छन् भनी चिन्नु। तिनीहरू कसरी काम गर्छन्, कुन ऊर्जा खपत गर्छन्, कहाँ अवस्थित छन्, आदि जान्नु।
- तिनीहरूलाई विकसित गर्न, सन्तुलित गर्न र पुनर्जीवित गर्न मानवका रूपमा हामीसँग कस्ता सम्भावनाहरू छन्।
- तिनीहरूले कुन कार्य पूरा गर्छन्, दैनिक जीवनमा तिनीहरूको गतिविधि के हो र ऊर्जा कसरी बचत गर्ने।

मानव यन्त्रका सात केन्द्रहरू: (यहाँ ध्यान दिनु महत्त्वपूर्ण छ कि केन्द्रहरूको कुरा गर्दा हामी भौतिक जगत्, र त्यसैले भौतिक शरीरसँग सम्बन्धित कुनै कुराको कुरा गरिरहेका हुन्छौं।

यौन केन्द्र।

- स्थान: पुच्छ्रको हड्डी।
- कार्य: सिर्जना गर्नु, यौनका तीन सम्भावनासहित:

६. **अति-यौनता:** प्रकाशका सन्तानहरू सिर्जना गर्छ, सत्ताका अस्तित्वगत शरीरहरूको सिर्जना।

७. **सामान्य-यौनता:** प्रजातिको प्रजनन (व्यभिचार नगरी)।

८. **अधो-यौनता:** पशु अहम्को प्रजनन।

- ऊर्जा: यौन।
- इन्द्रिय: स्पर्श।
- दोष: आलस्य।

प्रवृत्ति केन्द्र।

- स्थान: त्रिकास्थि
- कार्य: यसको सचेत कार्य ग्रहण गर्नु हो («aprehender»: कुनै पनि भोगिएको परिस्थितिको गहिरो अर्थलाई स्मृतिमा नराखी समात्नु)।
- यो सूक्ष्म ब्रह्माण्डका सबै जलहरूको व्यवस्थापनको जिम्मामा छ, त्यसैले यसले भौतिक शरीरको स्वास्थ्य, कोषहरूको प्रजनन, कर्म, आदि सञ्चालन गर्छ।

• यसले हाम्रो पारदका सबै धात्विक परमाणुहरू सञ्चालन गर्छ। तिनमा हाम्रो अहम् रहेको हुन्छ, त्यसैले जब भावनात्मक केन्द्रले कुनै इच्छा उत्पन्न गर्छ, यो केन्द्रले त्यसलाई आफ्नो बनाउँछ।

यसैले हामी भन्नेछौं कि यसले **सिक्ने** कार्य पूरा गर्छ («aprender», **h** बिना, जुन जलहरूको स्मृतिद्वारा हुन्छ), इच्छाद्वारा: इच्छा गर्नु, र यो यस केन्द्रको यान्त्रिक कार्य हो।

- ऊर्जा: प्राण।
- इन्द्रिय: स्वाद।
- दोष: लोभ।

निम्न भावनात्मक केन्द्र।

- स्थान: नाभिको उचाइमा, मेरुदण्डमा।

• कार्य: अनुभव गर्नु: सकारात्मक र नकारात्मक भावनाहरू। सकारात्मक भावनाहरू चेतनाबाट उत्पन्न हुन्छन्; जस्तै सेवा गर्ने र प्रेम गर्ने इच्छा। नकारात्मक भावनाहरूले हामीलाई सुख वा पीडा अनुभव गराउँछन् र अस्वीकार गर्छन्।

नकारात्मक भावनाहरूसँग हामी प्रेममा पछौं, सुख, आनन्द अनुभव गछौं... घृणा गछौं, आक्रोश र रिस अनुभव गछौं। हामीले यो केन्द्रलाई सन्तुलित गर्न सिक्नुपर्छ किनभने अग्निको सञ्चालन यसैले गर्छ, र त्यसैले यसले हामीलाई हरेक क्षण परस्त्रीगमनमा राख्छ।

- ऊर्जा: भावनात्मक।
- इन्द्रिय: घ्राण।
- दोष: कामवासना।

निम्न बौद्धिक केन्द्र।

- स्थान: मुटुको उचाइमा, मेरुदण्डमा।

• कार्य: विचार गर्नु: परिकल्पना गर्नु, योजना बनाउनु, प्रक्षेपण गर्नु, सम्झनु। कुनै पनि काम गर्नुअघि हामी पहिले त्यसको योजना बनाउँछौं, त्यसैले भनिन्छ कि विचारहरू कर्महरूको उत्पत्ति हुन्। जब हामी विचार गर्छौं, थाहा नपाए पनि, हामी सिर्जना गर्न सुरु गरिरहेका हुन्छौं।

विचारहरूको गुणस्तरमा कर्महरूको गुणस्तर निर्भर रहन्छ। हामीले यो केन्द्रलाई आत्म–अवलोकन गर्न सिक्नुपर्छ, किनभने यसले धेरै ऊर्जा खर्च गर्छ (नकारात्मक विचारहरूसँग)। विचार गर्ने सबैभन्दा राम्रो तरिका विचार नगर्नु र मुटुलाई सुन्न जान्नु हो।

- ऊर्जा: मानसिक।
- इन्द्रिय: श्रवण।
- दोष: अहङ्कार।

गति केन्द्र।

यो गतिको केन्द्र हो। यो सबै कर्म र वचनको जिम्मामा छ। यो केन्द्र मनोवैज्ञानिक अहम्ले सञ्चालन गर्दा पूर्ण रूपमा यान्त्रिक हुन्छ (हामी जोम्बी हौं)। यसले जुनसुकै काम गर्न सिक्छ र विचारले बिल्कुलै भाग नलिउन्जेलसम्म गतिलाई परिपूर्ण बनाउँछ।

यो केन्द्रले काम गरिरहेको बेला हामीले विचार गऱ्यौं भने हामी आफैँलाई मार्नसमेत सक्छौं, उदाहरणका लागि, जब हामी सवारी साधन चलाइरहेका हुन्छौं। यो केन्द्रले इच्छाशक्ति सञ्चालन गर्छ र जबसम्म हामीसँग दोषहरू हुन्छन्, हाम्रा कर्महरू तिनबाट प्रभावित हुनेछन्।

- स्थान: स्वरयन्त्रको उचाइमा, मेरुदण्डमा।
- कार्य: वचन, कर्म र चुकहरूद्वारा गर्नु। मानवहरूले सबैभन्दा बढी गर्ने काम सबै किसिमका बकवास गर्नु हो, तिनीहरूले लगभग कहिल्यै उपयोगी कुरा भन्दैनन् न त गर्छन्।
- ऊर्जा: गतिशील।
- इन्द्रिय: दृष्टि।
- दोष: क्रोध।

उच्च भावनात्मक केन्द्र।

- स्थान: पिट्युटरी ग्रन्थि वा हाइपोफाइसिस।
- कार्य: न्याय गर्नु, परिणामहरू नाप्नु।
- ऊर्जा: चेतनाको।
- इन्द्रिय: आत्म–अवलोकन वा दिव्यदृष्टि
- दोष: पेटुपन।

उच्च बौद्धिक केन्द्र।

- स्थान: पिनियल ग्रन्थि।
- कार्य: जान्नु।
- ऊर्जा: शुद्ध आत्माको।
- इन्द्रिय: बहुदृष्टि।
- दोष: ईर्ष्या।

मानव यन्त्रका सात केन्द्रहरू

ऊ. शुद्ध आत्मा — का: जान्नु — दो: ईर्ष्या

ऊ. चेतनाको — का: न्याय गर्नु — दो: पेटुपन

ऊ. गतिशील — का: गर्नु — दो: क्रोध

ऊ. मानसिक — का: विचार गर्नु — दो: अहङ्कार

ऊ. भावनात्मक — का: अनुभव गर्नु — दो: कामवासना

ऊ. प्राण — का: ग्रहण गर्नु - इच्छा गर्नु — दो: लोभ

ऊ. यौन — का: सिर्जना गर्नु — दो: आलस्य

सि — उच्च बौद्धिक के. — शनि

ला — उच्च भावनात्मक के. — बृहस्पति — आत्म-अवलोकन

सोल — गति के. — मङ्गल - दृष्टि

फा — निम्न बौद्धिक के. — सूर्य - श्रवण

मि — निम्न भावनात्मक के. — शुक्र - घ्राण

रे — प्रवृत्ति के. — बुध-स्वाद

दो — यौन के. — चन्द्र -स्पर्श

सात केन्द्रहरूको वर्तमान अवस्था:

सबै मानवहरूमा केन्द्रहरू असन्तुलित अवस्थामा छन्, किनभने कसैलाई पनि आफैँमाथि काम गर्न रुचि छैन, र लगभग सबै प्राणीहरूले आफैँलाई चिन्दैनन्। त्यसैले हामीले तिनीहरूलाई चिनेर काम सुरु गर्नुपर्छ।

प्रवृत्ति केन्द्रले ऊर्जाको उत्पादकका रूपमा सबै निम्न केन्द्रहरूलाई आपूर्ति गर्छ, र ऊर्जाका अधिशेषहरू यौन केन्द्रमा जम्मा गरिन्छन्। यो काम रातमा हुन्छ जब भौतिक शरीर विश्राम गर्छ।

दिन सुरु हुँदा हामी प्रत्येकले आफूलाई भरिएका ब्याट्रीहरूसहित पाउँछौं। र हामीले कुनै केन्द्र प्रयोग गर्ने हरेक पटक ऊर्जा खर्च गर्न सुरु गछौं।

हाम्रा प्रत्येक विचारले बौद्धिक केन्द्रको ऊर्जा क्रमशः खर्च गर्दै जान्छ, त्यसको प्रारम्भिक चार्ज नसकिउन्जेल। जब यो चार्ज पूर्ण रूपमा सकिन्छ, बौद्धिक केन्द्रले काम गरिरहन यौन केन्द्रबाट चोर्छ।

हाम्रा प्रत्येक वचन र हाम्रा प्रत्येक गतिले गति केन्द्रको ऊर्जा क्रमशः खर्च गर्दै जान्छन्। जब यसका ऊर्जा भण्डारहरू सकिन्छन्, काम गरिरहन यसले यौन केन्द्रबाट ऊर्जा चोर्नुपर्छ।

दैनिक जीवनमा हाम्रा प्रत्येक भावनाले भावनात्मक केन्द्रको ऊर्जा सक्छ, र यसले पनि आफ्नो पालोमा यौन केन्द्रबाट चोर्दै जान्छ।

आफ्नो पालोमा, यौन केन्द्रले काम गर्न, दिनभरि लुटिएको हुनाले, अरू केन्द्रहरूका अधिशेषहरूसँग काम गर्नुपर्छ। निष्कर्ष: तिनीहरू आफ्नै ऊर्जाले काम गर्दैनन् र केही पनि नयाँ सिर्जना गर्न सकिँदैन।

माथिबाट दुर्भाग्य थपिँदै, अत्यन्त थोरै मानवहरूले अति–यौनता जानेका छन् र जब तिनीहरू यौन अभ्याससम्म पुग्छन्, ऊर्जा निकाल्न वा चरमोत्कर्षद्वारा त्यसलाई बाहिर फाल्न प्रयास गर्छन्। र सबै ऊर्जा भण्डारहरू मनोरञ्जनका लागि निकालिन्छन्।

केन्द्रहरूलाई कसरी सन्तुलित गरिन्छ:

पहिला पाँच केन्द्रहरू पतित छन् र गलत तरिकाले काम गर्छन्। दुई उच्चतर केन्द्रहरू पतित भएनन् र सन्तुलित रूपमा काम गर्छन्। धेरै कम प्राणीहरूले उच्चतर केन्द्रहरूको प्रयोग गर्छन्। अधिकांशले पाँच निम्नतर केन्द्रहरूको दुरुपयोग गर्छन्।

१. **यदि हामीले केन्द्रहरूलाई सन्तुलित गर्ने हो भने, पहिले तिनलाई अवलोकन गर्न सिक्नुपर्छ।**

२. **दोस्रो चरण ऊर्जा बचत गर्न सिक्नु हुनेछ, ताकि यौन केन्द्रको लुट नहोस्।**

सम्यक् विचार — सम्यक् अनुभूति — आत्म-अवलोकन — सम्यक् कर्म — सम्यक् वाणी

हामीले निम्नमा चिन्तन गर्न थाल्नुपर्छ:

- सम्यक् विचार के हो? यो विचार मेरो सत्ताको होइन, एउटा अहम्को हो र यो मर्नुपर्छ।
- सम्यक् अनुभूति के हो? यो अनुभूति मेरो सत्ताको होइन, एउटा अहम्को हो र यो मर्नुपर्छ।
- सम्यक् कर्म के हो? म के गरिरहेको छु? यो यान्त्रिकता मेरो सत्ताको होइन, एउटा अहम्को हो र यो मर्नुपर्छ।
- सम्यक् वाणी के हो? म के भनिरहेको छु? यो उपयोगी छैन र यो मर्नुपर्छ।

यदि हामी यो रणनीति सुरु गर्छौं भने हामी देख्नेछौं कि हामीले गर्ने, भन्ने, महसुस गर्ने र सोच्ने कुराहरूमध्ये यी सर्तहरू पूरा गर्ने कुरा धेरै कम छन्।

हामीले थाहा पाउनेछौं कि हामी मूर्खताबाहेक केही गर्दैनौं, कहिल्यै कुनै उपयोगी कुराबारे सोच्दैनौं, कहिल्यै कुनै असल कुरा महसुस गर्दैनौं र मुख नथाकी बोलिरहन्छौं। निष्कर्ष: असफलता।

यो रणनीतिलाई व्यवहारमा उतार्दा ऊर्जाको बचत सुरु हुनेछ, र यसले हामीलाई, यौनको सही प्रयोग गर्दै, सत्ताका अस्तित्वगत शरीरहरू सिर्जना गर्न र हामी हाल रहेको पशु अवस्थाबाट बाहिर निस्कन अनुमति दिनेछ।

सत्ताको कुनै पनि सम्भावना यसैमा निर्भर हुने भएकाले हामीले यसलाई तुरुन्तै अभ्यास गर्न सुरु गर्नुपर्छ।

व्याख्यान ०४ समाप्त